

Některé doplňující poznatky přináší hodnocení rozdílů podmínek a průběhu realizace environmentální výchovy vzhledem ke dvěma kategorizacím škol podle: (a) lokalizace školy v území; a (b) studovanému oboru žáků.¹⁵ V těchto případech byly zaznamenány především následující rozdíly mezi definovanými kategoriemi škol:

- Školy malých venkovských obcí, nikoli však suburbánních obcí v zázemí velkých měst, významně častěji zavádějí environmentálně odpovědné postupy do praxe svého fungování než školy (především největších) jádrových městských oblastí. Městské školy jsou oproti školám malých venkovských obcí naopak charakteristické významně lepšími materiálními podmínkami a šířeji etablovanou spoluprací pro realizaci environmentální výchovy.
- Školy v suburbánních obcích vykazují vyšší kvalitu venkovního prostředí pro realizaci environmentální výchovy než školy největších jádrových městských oblastí.
- Pro víceletá gymnázia jsou charakteristické jednak významně lepší materiální podmínky realizace environmentální výchovy a jednak významně vyšší pozornost věnovaná tématům souvisejícím s hlavními aspekty environmentálně orientovaných politik. Naopak v případě základních škol byla zaznamenána jednak významně vyšší kvalita jejich venkovního prostředí pro realizaci environmentální výchovy a jednak významně častější zavádění environmentálně odpovědných postupů do praxe svého fungování.

V případě dalších faktorů realizace environmentální výchovy jsou rozdíly vzhledem k hodnoceným kategoriím škol méně významné. Příloha č. 2 pak doplňuje hodnocení krajských specifíků.

3.4 Pohled žáků na průběh realizace environmentální výchovy

Hodnocení průběhu realizace environmentální výchovy je vhodné doplnit také o pohled samotných žáků. Graf č. 10 přehledně naznačuje, jak žáci hodnotili vybrané aspekty průběhu realizace environmentální výchovy. Takto jako nejčastěji vyskytující se prvek realizace environmentální výchovy vnímali žáci svou možnost vyjádřit vlastní názor k problematice životního prostředí a zapojit se do projektu zaměřeného na zlepšení stavu životního prostředí. O něco méně často se žáci setkávají s výukou o problémech životního prostředí zasazenou do širších souvislostí a dále pak s kritickou diskusí textů o problémech životního prostředí. Postoje žáků naznačují, že venkovní výuka je spíše méně častou praxí škol, podobně jako zapojení žáků v projektech se zaměřením na pomoc jiným žákům, přírodě či místnímu okolí. Hodnocení dále ukázalo, že:

- Významně lépe hodnotili výskyt situací vztahujících se k realizaci environmentální výchovy ti žáci, kteří jsou ve škole členy ekologicky zaměřeného klubu či kroužku, přičemž nejvíce markantní rozdíl oproti dalším žákům byl pozorován v zapojení těchto žáků v projektech pomoci jiným lidem, přírodě či místnímu okolí a také v jejich názorech na možnost ovlivňovat obsah výuky s tímto zaměřením.¹⁶
- Výskyt situací vztahujících se k realizaci environmentální výchovy hodnotili lépe žáci škol z malých venkovských obcí, naopak hůře žáci z největších jádrových městských oblastí. Největší rozdíly byly i v tomto případě pozorovány v zapojení žáků v projektech pomoci jiným lidem, přírodě či místnímu okolí, menší rozdíly pak ve všech dalších hodnocených aspektech realizace environmentální výchovy.
- Žáci víceletých gymnázií hodnotili lépe výskyt situací zasazujících témata environmentální výchovy do širších souvislostí, naopak méně často než žáci základních škol souhlasili s výskytem kritické diskuse probíraných témat, respektive se svým zapojením v projektech pomoci jiným lidem, přírodě či místnímu okolí. Obecně však rozdíly v hodnocení žáků víceletých gymnázií a základních škol byly malé.
- Dívky hodnotily lépe především výskyt situací zasazujících témata environmentální výchovy do širších souvislostí. Není ale jasné, do jaké míry mají chlapci tendenci hodnotit tento aspekt realizace environmentální výchovy kritičtěji než dívky.

V případě dvou faktorů a ukazatelů hodnocených podmínek a průběhu realizace environmentální výchovy ve školách (viz kapitola 3.3) byl zaznamenán významný pozitivní vztah k postojům žáků. Pokud škola považuje environmentální výchovu za jednu ze svých priorit a realizuje ji v souladu s nastavenou strategií a podporou vedení, pak žáci hodnotí výskyt situací vztahujících se k realizaci environmentální výchovy příznivěji. Druhým faktorem utvářejícím takový

¹⁵ Rozlišeny byly kategorie: (a) jádrové oblasti největších měst s více než 90 tisíci obyvateli; (b) jádrové oblasti měst s 10 až 90 tisíci obyvateli; (c) obce s počtem obyvatel 3 až 10 tisíc; (d) suburbánní obce v zázemí měst; a (e) venkovské obce s počtem obyvatel nižším než 3 tisíce obyvatel v případě kategorizace škol podle jejich lokalizace v území; respektive kategorie: (a) víceleté gymnázium; a (b) základní škola v případě kategorizace škol podle studovaného oboru žáků. Vymezení území vychází z dat ČŠÚ a dat prezentovaných v OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., KLSÁK, A. (2018). Metodika sledování rozsahu rezidenční suburbanizace. 5. verze. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Urbánní a regionální laboratoř. Dostupné na: <<http://urrlab.cz/>>.

¹⁶ Podobný vztah lze pozorovat také pro členství žáků v některé organizaci pro děti a mládež.